

Datum: 11 en 12 februari 2010
Locatie: Design hotel en Strijp S
Gastheren: SRE
Thema: Brainport 2.0, doorontwikkeling regionale samenwerking tussen publieke en private partijen rondom kennis- én ruimtelijke agenda

Als je naar Eindhoven gaat dan moet je het wel over innovatie hebben. Niet per se over de *triple helix*, maar over innovatie. Hoe kan innovatie je uit de economische crisis trekken? Het geheim van SRE lijkt een goede samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen op een passende schaal te zijn. Rondom Eindhoven en Helmond komen de juiste mensen elkaar op de juiste momenten tegen. Juist in dat netwerk schuilt het geheim van SRE. Doordat het netwerk goed is en al langer bestaat kan er snel geschakeld worden als er bijvoorbeeld een grote subsidie te vergeven is. Brainport verbeeldt de verbinding en wordt dan ook niet begrensd. Venlo, Wageningen en -bij wijze van spreken ook Düsseldorf- kunnen zich bij de Brainportgedachte aansluiten. Het foodcluster rondom Wageningen of het healthcluster van Nijmegen hebben relatie met de toptechnologische brainport. Het zou onzin zijn als Eindhoven met Wageningen gaat concurreren.

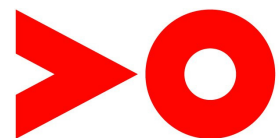
De relatie Eindhoven- Den Haag daarentegen is pril. Toen DAF onderuitging was Brussel eerder ter plaatste dan Den Haag. De regio Eindhoven onderhoudt goede contacten met Brussel en zet daar zelf ook mensen neer, omdat Den Haag het niet voldoende doet.

De kracht van SRE is samenwerking, maar samenwerking kost tijd die nodig is om vertrouwen op te bouwen. Dat hebben ze in België beter begrepen dan in Nederland. Daar zijn ze minder regel- en subsidiegericht. Daar krijg je als kennisorganisatie voor R&D bijvoorbeeld €50 mln. van de overheid en na 10 jaar moet je ook €50 mln. bij het bedrijfsleven opgehaald hebben. Hier moet je eerst geld hebben van het bedrijfsleven en de steun van de overheid is dan nog onzeker. Nu is België sowieso verder in het stimuleren van innovatie. In Leuven is al in 1972 een initiatief gestart dat professoren helpt om hun innovaties naar de markt te brengen.

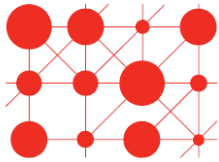
In de regio Eindhoven zorgden bedrijven zoals Philips vroeger van de wieg tot het graf voor hun werknemers. Maar die tijd is over. Nu werken start-ups samen met bestaande bedrijven in 'open innovatie netwerken'. Er zijn ook veel meer starters die voor zichzelf beginnen. Dit creëert noodzaak voor verdieping van het innovatiebeleid. In Nederland is er geen traditie van verplaatsen, maar voor de Nederlandse concurrentiepositie is een grotere schaal van universiteiten nodig. Want alle Nederlandse onderwijsniveaus staan voor een oranje stoplicht. Voor SRE is beter onderwijs het belangrijkste punt om de concurrentiepositie van Nederland en de regio Eindhoven te behouden en te versterken. Beter basis- en middelbaar onderwijs en een opschaling van de universiteiten. De toekomst van Brainport houdt in: niet alleen samenwerken met bedrijven, maar met alle spelers die ertoe doen voor waardecreatie. Na 'open innovatie' komt immers 'open governance'. Daar hoort overheid, bedrijfsleven, kennisinstellingen, burgers, non-profit organisaties en nog veel meer bij. In de toekomst kunnen die ook beter samenwerken doordat hiërarchie veel minder belangrijk wordt. De regio Eindhoven is immers al gewend te werken in niet hiërarchische 'open innovatie' netwerken.

Quotes

- "In een periode dat we niet meer de structuurvisie maken is het de vraag wat we kunnen toevoegen als regio" Jean Paul Kroese
- "Een Brainport is een Mainport maar dan zonder Rijksgeld" Gerrit Zalm, oud minister van financiën.
- "Met zijn allen tegen Den Haag" Egbert Jan Sol
- "Jullie zijn de toptechnologieregio, maar niemand weet het, daarom hebben jullie een imagoprobleem" Jaap Modder
- "Je kan de verdubbelaar wel hebben, maar van één van de eerste spelers moet je het startkapitaal krijgen en dat is in Nederland vaak het probleem" Jean Paul Kroese

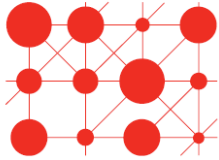
Brainport

Jean Paul Kroese, directielid van SRE vertelt over de toekomstagenda van de regio. Hij start met het schilderij 'Utopia Matters' van El Lizitsky. Dit schilderij past in de Russische constructivistische traditie die begon begin 20ste eeuw rondom de Russische revolutie. De achterliggende gedachte was dat de revolutie vroeg om een ander soort mens en een andere blik op de wereld. In de regio Eindhoven speelt zich een soortgelijke 'revolutie' af. De Brainport 2020 of de Brainport 2.0 bestaat nog niet maar gaat over de transformatie naar toptechnologie. De geschiedenis en afhankelijkheid van de regio Eindhoven werd voor een groot deel bepaald door Philips en DAF. Pas in 1956 werd de Technische Universiteit Eindhoven opgericht. Maar in de jaren '80 en '90 verplaatste Philips een groot deel van zijn productie en kampte de regio met hoge werkeloosheidscijfers. Tegenwoordig wordt de regio gekenmerkt door een groot aantal technische bedrijven en 'open innovatie'. De essentie van Brainport 2.0 is excellent en uitbundig – in een tijd waarin de Rijksoverheid kiest voor sober en doelmatig-, compleet en allesomvattend, met internationale allure en dat bovenop de kwaliteiten die ze al hebben. De rol van de overheid en daarmee van SRE is het zorgen voor de Basics zoals weginfrastructuur en een goed leefklimaat. SRE wil daarbij ook innovatief zijn en toptechnologie gebruiken. Zo wordt onderzocht hoe een fietspad energieopwekkend aangelegd kan worden. De uitdaging is het beleven van infrastructuur als je in de regio Eindhoven bent.

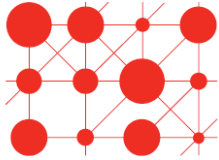
Edgar van Leest van ontwikkelingsmaatschappij Brainport vertelt over de internationale positie van Eindhoven en de kennisagenda. De Nederlandse industriële revolutie begon in Helmond, daar werd de basis gelegd voor een open en innovatief ecosysteem. Brainport versterkt dit ecosysteem ter bevordering van de internationale competitiviteit van Nederland. In Nederland komt 25% van de productie uit Brabant - en ter vergelijking maar 23% uit Noord Holland en 19% uit Zuid-Holland -. Brainport heeft het vermogen om niet alleen naar het product te kijken, maar om het totaal concept te vertalen. De investeringen in R&D in Brainport zijn over het algemeen hoog, maar tijdens de crisis is dat stopgezet. Over het algemeen wordt er voor een product 7% uitgegeven aan R&D, 7% aan marketing en 60% aan inkoop. In de crisis is er bezuinigd op R&D en op marketing. De bedrijven in Brainport zijn enorm afhankelijk van de waardeketen. Het streven is dan ook om die waardeketen om te buigen naar een cultuur waarin de bedrijven minder afhankelijk zijn van de Original Equipment Manufacturers (OEM), zoals ASML, DAF FEI- company, Océ Technologies en Philips Healthcare. Als dat lukt dan zijn de bedrijven minder afhankelijk van deze grote OEMs en zullen de hoge werkeloosheidscijfers uit de jaren '90 toen Philips zijn productie verplaatste niet meer terugkomen. De afgelopen crisis –of de crisis waar we nog in zitten- had Brainport te weinig informatie op het spreekwoordelijke dashboard om bij te kunnen sturen. Er waren bedrijven bij wie de omzet met 70 tot 80% afnam, de schatting is dat er 3000 kenniswerkers in gevaar waren. Het belangrijkste is nu dat de basiskwaliteit van het Nederlandse onderwijs omhoog gaat. Zo wilde onlangs een Taiwanese bedrijf zich niet in Eindhoven vestigen vanwege het gebrekkige onderwijs. Tot slot maakt het voor Eindhoven niet uit of internationale bedrijven hun hoofdkantoor in Eindhoven of in Amsterdam neerzetten, want als het hoofdkantoor in Amsterdam komt, dan komt de R&D waarschijnlijk naar Eindhoven want dat is het Unique Selling Point van de Brainport.

Jack Hock, projectdirecteur Strijp S. Vroeger was Strijp S een verboden stad binnen Eindhoven waar vele families van afhankelijk waren voor werk. Op ca. 27 hectare voormalig bedrijventerrein rondom het natuurkundig laboratorium van Philips Eindhoven wordt een vernieuwend gebied gecreëerd met een dynamische wisselwerking tussen bewoners, bedrijven en bezoekers. Creativiteit en culturele uitingen worden op Strijp-S deel van de dagelijkse gang van zaken, waardoor de levendigheid 24 uur per dag, 7 dagen per week voelbaar en zichtbaar blijft. In het Klokgebouw is ruimte voor creatieve ondernemers, daar zitten pas afgestudeerden van de designacademie, maar ook KAW architecten en ingenieursbureau Deerns. De focus op het terrein ligt op het behoud van de Rijksmonumenten. Daarnaast wordt er een verbindingsstraat gemaakt, deze zal in het begin dienen als daktuin, maar het is de bedoeling dat het over een aantal jaar een tweede maaiveld wordt. Langs het spoor komen kantoren en het middengebied wordt ontwikkeld tot een hoogwaardig stedelijk milieu waar ruimte is voor kwaliteit.

Op Strijp S ontwikkelt Trudo ook het loft-wonen. Doelgroep van het loftwonen zijn 'empty nesters' en 'young urban families'. Een loft wordt zo leeg mogelijk opgeleverd. Vanwege de woningwet zet Trudo er een *cube* in met een keuken en badkamer. Na tien jaar gaat de cube eruit en willen ze de loft luxer opknappen en uitponden. Op Strijp S is flexibiliteit uitgangspunt koop moet huur kunnen worden en huur moet koop kunnen worden, wonen moet werken kunnen worden en werken wonen, of allebei. Trudo wil de creatieve klasse faciliteren door het bieden van flexibele woon- en werklocaties. Trudo maakt het dan ook niet te mooi, ze doen niet meer dan strikt noodzakelijk en zullen ook niet alles isoleren. Op Strijp S is er nu een groep skaters die gratis gebruik maakt van een skatehal. Zij zorgen ervoor dat mensen het gebied bezoeken bijvoorbeeld door het aantrekken van de wereldkampioenschappen skaten die op Strijp S gehouden werden. Dat doet meer dan place marketing met reclamefolders. In plaats van vaste winkelveorzieningen komen er containers. Daardoor kunnen ondernemers makkelijker starten en voorkomt Trudo dat ze veel investeren in winkelpanden waar tien jaar later geen behoefte aan bleek te zijn.

Doelgericht vernieuwen: de kracht van “**systematic inventive thinking**” (SIT) als recept voor product- en procesinnovatie; door **Annina van Logtenstijn** en **Paul Heere** van Lime Tree business refreshment. SIT is de afgelopen jaren uitgegroeid tot één van de meest succesvolle management tools voor het ontwikkelen van ideeën. De SIT-methode voorziet je van een systematische aanpak voor het analyseren van complexe problemen of het vinden van oplossingen die vaak verrassend eenvoudig blijken te zijn. SIT opent de black box door het proces van ideegeneratie systematisch aan te pakken. SIT schept onverwachte verbindingen door iets wat er al is te combineren en te associëren met andere bestaande dingen. Creativiteit is dan ook ‘hetzelfde zien als iedereen maar er iets anders bij bedenken’. Maar hierbij staat de automatische piloot in de weg. Door een Russische wetenschapper die zich bezighield met patenten zijn 40 denkoplossingen onderzocht die tot nieuwe patentaanvragen leiden. Daaruit blijkt dat focus en beperkingen de ideeënstroom vergemakkelijken. Een voorbeeld is een radioantenne die Russische soldaten in de winter meenamen op hun rugzak. Die bevroor wat tot problemen leidde, de oplossing was een staaf maken die zichzelf verstevigde door te bevriezen. Het ijs droeg toen bij aan de oplossing en je maakt gebruik van elementen die al in het systeem zitten. De twee uitgangspunten van SIT zijn het aanbrengen van focus en beperkingen en het gebruiken van de closed world. De belangrijkste denkoplossingen die tot nieuwe ideeën en concepten leiden zijn:

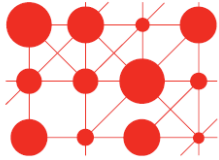
1. Verbinden
2. Verwijderen en vervangen
3. Opdelen en herschikken
4. Vermenigvuldigen
5. Veranderen van afhankelijkheden

1^e parallelsessie: Eeneind-West

De gemeenten in het stedelijk gebied Eindhoven willen een verdere versteviging van de samenwerking. Een speerpunt hierin is een gezamenlijke exploitatie en beheer van bedrijventerreinen. De term industrieschap is gevallen. Midden in het stedelijk gebied, nabij de Dommel, ligt een land- en tuinbouwgebied. Dit gebied is in het verleden bestemd als regionaal bedrijventerrein. In de ruimtelijke visie op het gebied tussen Helmond en Eindhoven wordt geopteerd voor het groen houden (en ontwikkelen) van dit gebied. Deze casus werd in de SIT sessie besproken. Naar voren kwamen de volgende creatieve oplossingen. Het maken van een schaatsbaan in de winter en een zwembad in de zomer, het laten staan van de bestaande boerenschuren maar ze gebruikten als kantoren, bijvoorbeeld als bedrijventerrein voor ZZPers. Het verwerken van de asperges die in het gebied groeien in minifabriekjes. Die kunnen recreanten dan bezoeken terwijl ze van het groen genieten. In deze oplossingen wordt rekening gehouden met de elementen uit de closed world en de beleidsdoelstellingen. Hiermee wordt gecombineerd en hergeschikt waardoor nieuwe mogelijkheden voor het gebied zich ontpoppen.

2e parallelsessie: Nieuwe Woud

Het succes van een kennisregio wordt mede bepaald door de quality of life tijdens maar vooral ook buiten werktijd. De hoofdpoging voor het Nieuwe Woud betreft het realiseren van een bijzonder aantrekkelijk, kwalitatief hoogwaardig recreatie- en woonlandschap ten noorden van Eindhoven, gelegen tussen A2 en A50, passend bij de status van de regio als internationale Brainport. De inzet is daarbij gericht op bijzondere vormen van ‘landschappelijk wonen’, onder meer door de woningbouwopgave te koppelen aan groen-recreatieve ontwikkelingen. Het gaat hier kortom om het verweven van ‘wonen’ en ‘landschap’. Uit de SIT kwamen vernieuwende ideeën naar voren als een restaurant zeppelin, waarmee je van grote hoogte kan kijken naar Eindhoven en haar vliegveld. Kavels langs het vliegveld met ruimte voor privévliegtuigen was een idee om de groeiende luchthaven en haar bewoners met elkaar te verbinden. Bedacht is om tijdelijke woonvormen te bouwen langs de golfbaan voor de seizoenswerkers van de golfbaan en voor Philips expats. Het gaat om een gebied gelegen tussen snelwegen, waardoor de huisvesting van een dovenschool werd geopperd. Tevens werd genoemd om de fysieke barrière van de snelweg juist te zien als een voordeel waardoor het landschap dat er nu ligt bewaard blijft.

Reflecties De basis van het succes van de regio Eindhoven was Philips. Nu Philips minder allesbepalend is blijft het economisch ontwikkelen van de regio prioriteit. Deze prioriteit wordt opgepakt in Brainport dat nu al een 2.0 versie heeft. De toekomst van Brainport zit in het aantrekken en behouden van voldoende hoogopgeleid personeel. Tot slot heeft Brainport zelfvertrouwen nodig want 'daar in Eindhoven kunnen ze dat gewoon'.

te koop op www.bijzondermooi.nl

Excursie naar het Designhuis

Onder de titel 'Design Bazaar' presenteren ruim 200 vooraanstaande Nederlandse fabrikanten, producenten, merken en individuele ontwerpers unica en (serie)producten. Met als gemeenschappelijke noemer: ontworpen en in de meeste gevallen ook gemaakt in Nederland en daadwerkelijk te koop. Een overzicht van het beste wat Dutch Design de consument op dit moment te bieden heeft. De tentoonstelling voelt als cultureel verantwoord winkelen. Ook worden producten die je veelal uit de winkel en tijdschriften kent in een kader geplaatst waardoor je trots wordt op Dutch Design en het beter leert herkennen.

Gerrit van de Plas, van de stadsregio Amsterdam schreef een column over deze bijeenkomst met als titel 'Brainport: denk eens na!' U kunt deze column lezen op de website van het forum: www.forumstedelijkeregios.nl